

ROND DE MATARAM

DE GEHEIMEN VAN HOONHORST
ROUTE 10 km

Op deze route maakt u kennis met de landgoederen De Mataram en De Horte en het bijzondere afwisselende landschap rond deze landgoederen ten zuiden van de Vecht. Onderweg treft u paaltjes met QR-codes voor gesproken informatie.

Werkgroep Hoonhorst 250 jaar en Anjerpunt Hoonhorst

20
22

Rond de Mataram

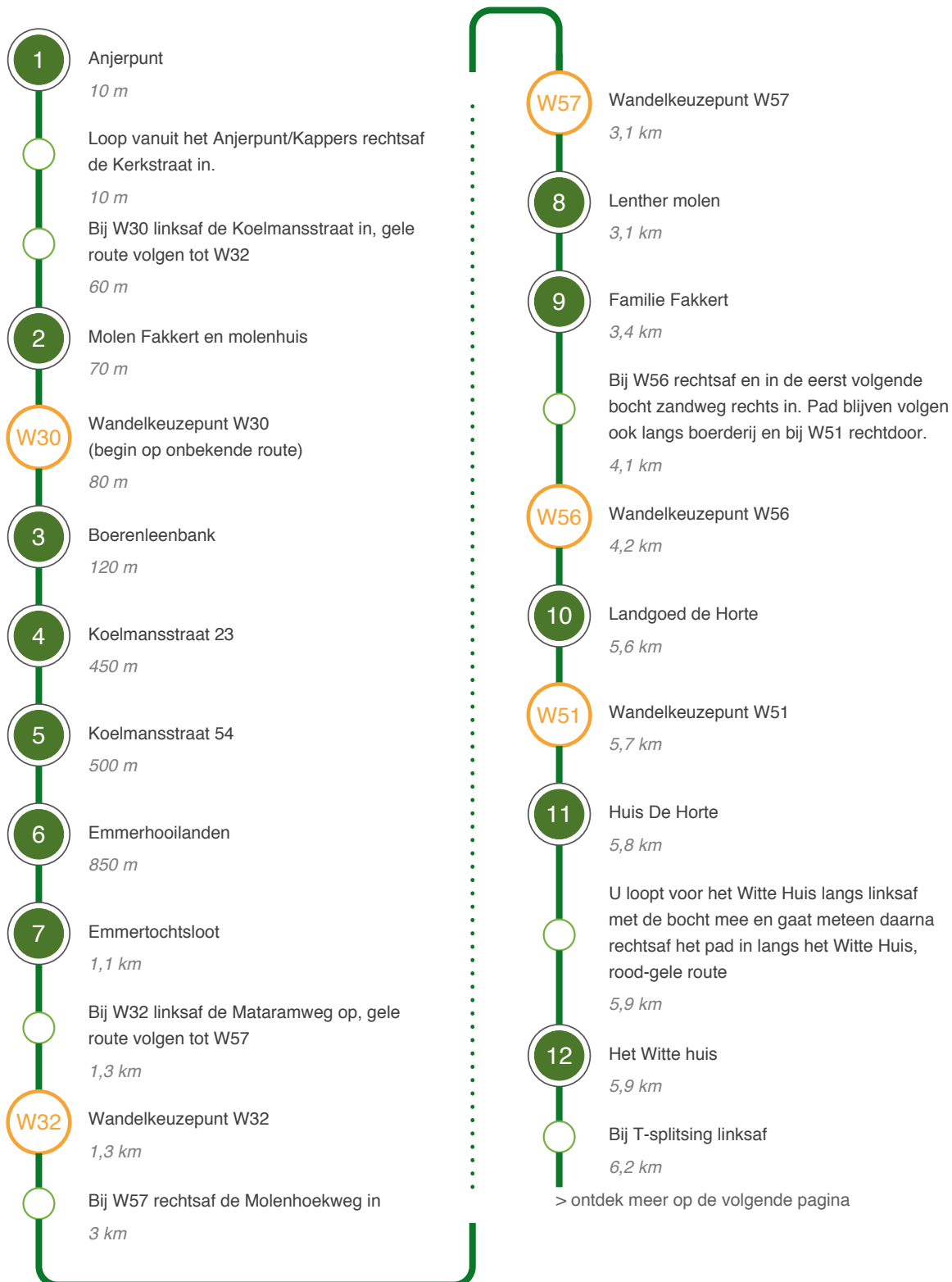
De geheimen van Hoonhorst

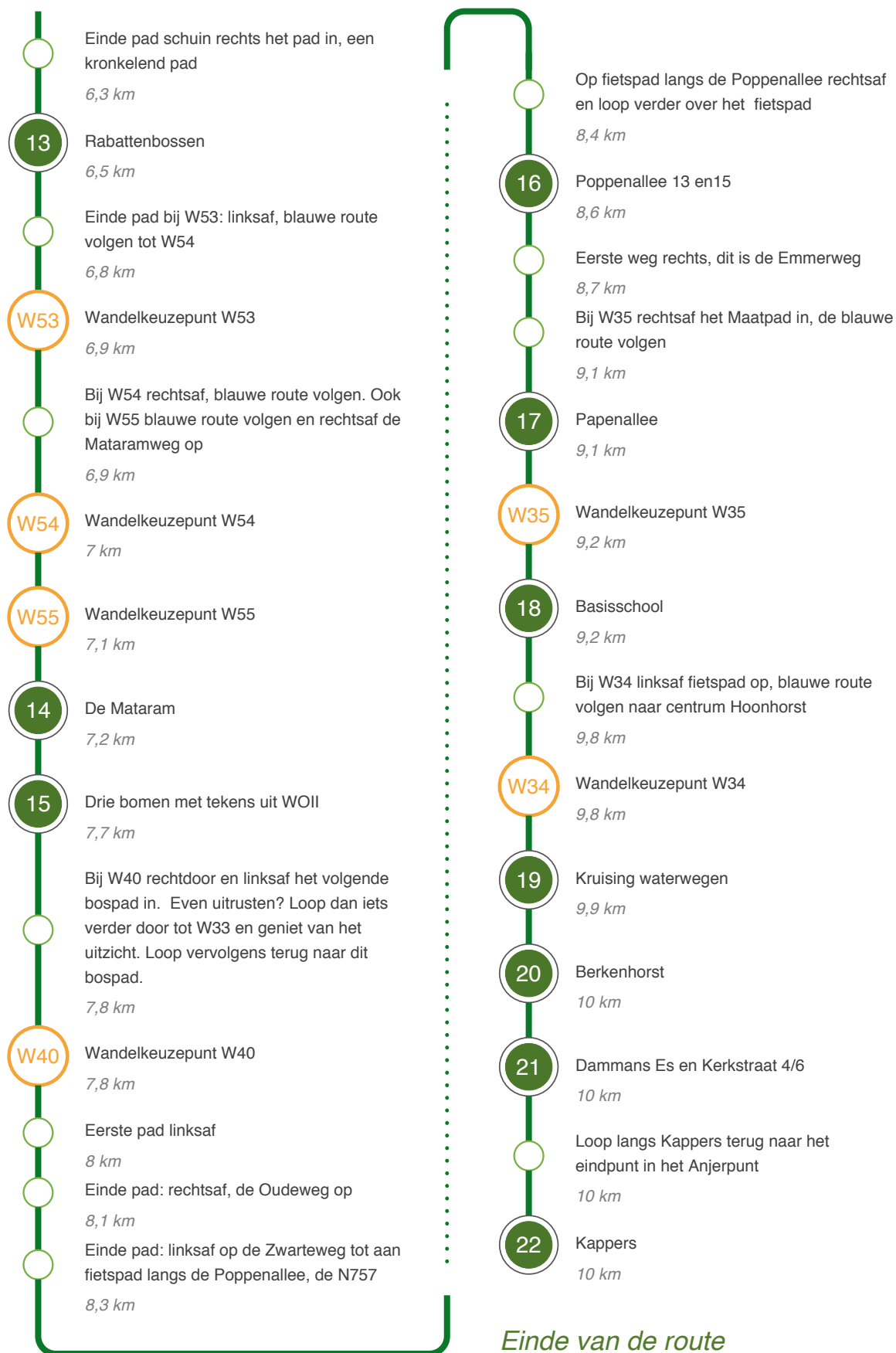
Rond de Mataram

Hoe kom ik bij het startpunt?

Het Anjerpunt is gevestigd aan de Kerkstraat 7 in Hoonhorst. Er is voldoende gratis parkeerruimte bij de kerk.

Vervolg route

Rond de Mataram

10 km

1

Anjerpunt

Anjerpunt Hoonhorst

Anjerpunt Hoonhorst is onderdeel van het Hoonhorster Kulturhus, met een noaberbieb (burgerbibliotheek) en een servicepunt van de openbare bibliotheek. Het is ook een informatiepunt voor toeristen, met fiets- en wandelroutes, folders en streekproducten. Het Anjerpunt is gevestigd in "Kappers".

Anjerpunt Hoonhorst is één van de vijf anjerpunten in het Vechtdal. De Anjerpunten

vertellen, ieder op een verrassende en eigen wijze hun verhaal en kennis over het Vechtdal. Uitgewerkt in leuke, speelse en interessante activiteiten, digitale middelen, arrangementen, routes en bezienswaardigheden.

2

Molen Fakkert en molenhuis

Historische kern van Hoonhorst

Een uniek plekje in Hoonhorst: de historische kern van het kerkdorp Hoonhorst met de molen, molenaarswoning en aan de voet van de molen café Kappers met het Anjerpunt.

Albert Fakkert, eigenaar van tapperij 'de Klapmuts', destijds gevestigd op Kerkstraat 8-10, kocht rond 1860 van de pastoor voor 85 gulden een stukje grond ten noorden van de kerk. Hij kreeg toestemming om de tapperij en de grutterij naar de nieuw te bouwen boerderij te verplaatsen.

De combinatie molen en molenaarswoning als geheel is uniek in Nederland, naar schatting zijn er slechts vijf exemplaren in deze staat bewaard gebleven. In de molenaarswoning, gebouwd in 1891, bevinden zich nog marmeren gangvloeren, paneeldeuren, bedsteekasten en een 't huussie, een wc met plank.

> ontdek meer op de volgende pagina

De molen Fakkert werd geleidelijk aan een veevoederfabriek met silo's, een restant van de molen, e.d. Het werd steeds moeilijker om de vereiste milieuvergunningen te verkrijgen. De firma Fakkert heeft haar bedrijf vervolgens naar buiten het dorp verplaatst.

De molen werd in 2001 verkocht aan de gemeente met slopen als doel. Weerstand uit de bevolking leidde tot de oprichting van de stichting Molen van Fakkert. In 2003 zijn molenstomp en -huis op de Rijksmonumentenlijst geplaatst. Vervolgens is de molen gerestaureerd en in 2012 weer in gebruik genomen.

3

Boerenleenbank

Rabobankgebouw

De woning op Koelmansstraat 1a was van 1974 tot 2002 een kantoorpand van de Rabobank Dalfsen-Lemelerveld, de laatste bank van Hoonhorst. Vanaf 1912 is er een bank in Hoonhorst geweest: twaalf boeren startten toen de boerenleenbank vanuit het molenhuis.

De bank en daarmee de bankkluis heeft op meer plaatsen in Hoonhorst gestaan en

zelfs in de Marshoek. De afstand was geen probleem. Op zondag na de Hoogmis werden in het café, onder het genot van een borreltje, de nodige geldelijke afhandelingen gedaan door de kassier.

Naast dit pand is in 1957 de woning Koelmansstraat 1 gebouwd, oorspronkelijk door het echtpaar Disselhorst voor hun textielwinkel met huishoudelijke artikelen.

4

Koelmansstraat 23

Welkoop, ABTB, Boerenleenbank

Waar nu landbouwmechanisatiebedrijf Vincent Eilert op Koelmansstraat 23 zich bevindt, was vroeger de boerenbond, de ABTB van Hoonhorst gevestigd. In de loods werd later een Welkoop gevestigd, waarvoor de legendarische Joop Koerhuis verantwoordelijk was. Iedereen kende Joop én Joop kende iedereen.

Op Koelmansstraat 19/21 was een periode het woonhuis met kantoor van de Boerenleenbank gevestigd. Zowel de Boerenbond, de Boerenleenbank als de Welkoop kwamen voort uit het coöperatieve gedachtegoed dat in 1912 vorm kreeg in Hoonhorst, mede onder aansturing van de pastoor.

5

Koelmansstraat 54

Bakkerij Tijhaar

Dorus Tijhaar begon op Koelmansstraat 54 in 1928 een bakkerij met als specialiteiten krentenbrood, taarten en koekjes. Daarnaast verkocht hij kruideniers- en rookartikelen. Onder de tafel door verkocht hij drank als bijverdienste. Alles werd opgeschreven en 's zondags kwamen de klanten betalen.

Dochter Mannie en haar man Jan Borsboom hebben in 1966 de winkel overgenomen. Zij zijn daarmee gestopt in 1978. De kruidenierswinkel kreeg daarna nog verschillende exploitanten (Vree Egbert, Selles en Warmink) en werd uiteindelijk in 1993 definitief gesloten.

Emmerhooilanden

Emmerhooilanden

U ziet hier duidelijk dat Hoonhorst "hoog" ligt. U gaat nu de Emmerhooilanden in, nu natte en droge schrale gronden. De Emmertochtsloot loopt hier op verschillende manieren doorheen. Vroeger kreeg de Emmertochtsloot water uit de Vecht, behalve in de zomer, zodat er gehooïd kon worden.

Het ooievaarsnest in de verte staat in het weiland op de oude Emmer Es. In de Frankische tijd is daar een nederzetting geweest, waarvan resten gevonden zijn door de plaatselijke archeoloog Ab Goutbeek.

Emmertochtsloot

Emmertochtsloot en waterbeheer

U passeert voor de eerste keer de Emmertochtsloot, een voormalige zijarm van de Vecht. De Emmertochtsloot heeft een afwaterende functie voor de landbouw. Door dijkaanleg en door het beperken van de waterinlaat vanuit de Vecht kreeg de Emmertochtsloot steeds minder water.

Ondanks allerlei maatregelen, zoals verbreding en stuwen voor peilbeheer, lukte het niet om het grondwaterpeil in het gebied omhoog te krijgen. Vooral in de landgoederenzone (De Horte, De Mataram) was sprake van ernstige verdroging.

Versillende maatregelen zijn genomen om de grondwaterstand te verbeteren en natuurwaarden in het gebied te herstellen. Naast de bouw van een gemaal voor gecontroleerde waterinlaat vanuit de Vecht zijn nieuwe "natuurlijke" watergangen gegraven met stuwen.

En met resultaat: de waterstanden (oppervlaktewater en grondwater) zijn minder afhankelijk geworden van regenval en zijn constanter geworden. Belangrijke verbeteringen voor de landgoederen, voor natuur en voor de landbouw.

Lenther molen

De Grutter

Molenhoekweg, vlakbij Mataramweg, buurtschap Lenthe: in 1529 was hier al een molen: de Lenther molen. Destijds was het hebben van windrechten een adellijk privilege. Wie deze rechten had is niet bekend. Sinds ca. 1800 is de molen generaties lang in bezit van de familie Van der Vegt.

Deze familie had ook een bakkerij en een grutterij en had daarom de bijnaam 'De Grutter'. Zij maakten goede tijden door: er was sprake van maar liefst vijf hulpen in de huishouding. In de 2e helft van de 19e eeuw gaan de zaken minder goed en raakte de molen meer en meer in verval.

Rond 1900 ging het molenaarscomplex met landbouwbedrijf failliet en werd de molen voor afbraak verkocht. De molenkap ging naar de molen van Vilsteren, omdat deze was afgebrand. Deze molenkap zit er nog steeds op.

Familie Fakkert

Albert Fakkert

Aan het begin van de Oude Twentse Weg woonde de familie Fakkert, buren van de Lenthermolen. Zij stonden bekend als landbouwers en bouwers, metselaars. Zoon Albert is van hieruit naar Hoonhorst vertrokken om daar een café en een molen te bouwen, het begin van het dorp Hoonhorst.

Landgoed de Horte

Landgoed en Rijksmonument

U komt opnieuw over de Emmertochtsloot en bevindt zich nu op landgoed de Horte, eigendom van Landschap Overijssel. Sinds 2016 leeft hier op de Horte in deze sloot een otter.

Landgoed De Horte heeft haar naam te danken aan een vreemde bocht in de Emmertochtsloot. Hier ontstond een waterreservoir, later visvijver.

Rond 1800 kocht Van Rhijn de terreinen van de Horte. Hij was resident geweest aan het hof te Mataram in voormalig Oost-Indië. Rijk geworden in "de Oost", keerde hij terug naar Nederland. De Horte noemde hij Djokjakarta, maar deze naam is niet gebleven.

Grote delen van het landgoed De Horte zijn erkend als rijksmonument. Het landgoed wordt gezien als een belangrijk cultuur- en tuinhistorisch complex.

Huis De Horte

Landhuis

Huis De Horte werd al in 1391 genoemd, het was toen nog een boerderij. De kern van het huidige huis dateert van ongeveer 1760. Na de verkoop in 1828 aan baron van Fridagh heeft deze het pand verbouwd tot een landhuis in neoclassicistische stijl.

In latere jaren werd het pand nog uitgebreid met een serre en een dienstvleugel. In dit landhuis bevindt zich sinds 1970 het hoofdkantoor van Landschap Overijssel.

12

Het Witte huis

Van biljartkamer naar B&B

Een sprookjeshuisje aan het einde van de lindelaan. Maar geen gewoon huis.

Gebouwd in 1905 speelden de vroegere heren-eigenaren van het landgoed er een potje biljart onder het genot van een drankje. Later kreeg het huis een woonbestemming. Inmiddels is het in gebruik als Bed en Breakfast.

13

Rabattenbossen

Rabatten

Greppels afgewisseld met hogere stroken grond met daarop bomen. Een bijzonder gezicht als je er langs loopt. Het is een typisch rabattenbos. De grond uit de greppels werd gebruikt om het rabat mee op te hogen.

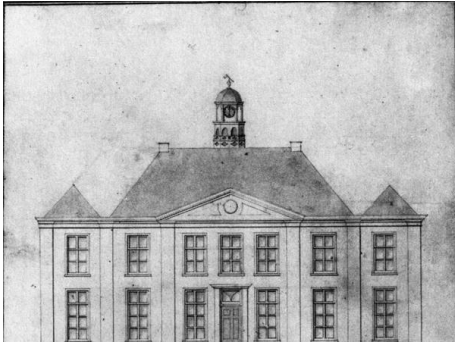
Houtproductie

Met het rabattenbos probeerde de mens droge stroken te verkrijgen waarop dan de bomen, vaak naaldbomen, eiken of populieren voor de houtproductie, geplant werden. De greppels zorgen voor de ontwatering.

Eikenboompjes

Hier zijn in de oude vochtige hooilanden om de paar meter greppels gegraven. De grond uit de greppels werd op wallen gegooid, waar men eikenboompjes plantte. Dit werd gedaan omdat het eikenhakhout meer opbracht dan het hooien van de vochtige hooilanden.

De Mataram

Landgoed de Mataram

U bevindt zich op het landgoed de Mataram. De pijlers bij het toegangshek en de oude grachten dateren nog uit de 18e eeuw. Op landgoed de Mataram stond vroeger havezate De Dieze.

In de 18e eeuw komt het buiten in handen van de Zwolse burgemeester Rouse. Het huis heet dan Het Franckeler. Na zijn dood

laat zijn dochter het huis slopen en bouwt een nieuw huis.

Rond 1800 werd het landgoed samen met de Horte gekocht door Joannes van Rhijn. Het Franckeler noemde hij Mataram. Samen met De Horte werd het goed in 1827 gekocht door Baron van Fridagh.

In 1858 verkochten zijn erfgenamen het landgoed De Mataram aan de familie De Vos van Steenwijk. Het huis Mataram raakte in verval en werd in 1901 gesloopt. Op een andere plek op het landgoed is toen een nieuwe villa gebouwd. Daar woont nu nog steeds een nazaat van deze familie.

Drie bomen met tekens uit WOII

Wereldoorlog II

In de tweede wereldoorlog waren hier lanceerplaatsen voor V2 raketten. Van de ongeveer 75 V2's die in die periode zijn gelanceerd, hadden er zeker 8 problemen na de start. Ongeveer 7 van deze projectielen zijn binnen een straal van 20 km neergestort, waarvan één op de Mataram zelf.

Er is weinig meer te zien van deze V2-lanceerplaatsen. Nog wel zichtbaar zijn

SS-tekens, gekerfd in bomen die aan de Mataramweg staan. Ongeveer ter hoogte van de lanceerplek staan drie bomen op een rij aan de slotzijde met SS-tekens.

Poppenallee 13 en 15

Openbare Emmer school

Aan de Poppenallee 15 stond vanaf 1682 een openbare school, die kinderen uit de wijde omgeving trok. De eerste meester gaf les in zijn eigen huis aan de Poppenallee. Later kwam er een gemeentelijk schoolgebouwtje. Daar het aantal leerlingen flink terugliep is de school in 1923 gesloten.

Op de klasfoto uit 1920 staat links de onderwijzerswoning die er nu nog staat. De eerste sigarenfabriek van Dalfsen stond tegenover de Emmer school. Het pand met de leilindes hoorde daarbij. Eigenaar: de zoon van het schoolhoofd. Eind 19e eeuw is deze fabriek gesloten.

aanleg van het fietspad.

Bakker Schuurman

Op Poppenallee 13 stond begin 1800 een tolhuis. Later werd een nieuw Tolhuis gebouwd op Poppenallee 42. Rond 1910 kwam bakker Schuurman in het oude tolhuis te wonen. Naast de bakkerij bouwde hij er een café en een winkel bij. Ook was er sprake van een eenvoudige speeltuin.

In 1975 is alles afgebroken. Alle oude gebouwen moesten plaats maken voor de

Papenallee

Kerkpad

De mooie laan links heet de Papenallee. Het is een oud kerkpad dat is ontstaan na de reformatie. In 1581 werd de katholieke godsdienstbeoefening verboden, zo ook in Dalfsen. Dalfsenaren waren aangewezen op diverse schuilkerkjes, o.a. in Hoonhorst aan de Zwarteweg.

Katholieken werden door de protestanten "Papen" genoemd. Vandaar dat de weg over

het landgoed Den Berg die de kerkgangers gebruikten om naar de mis te gaan de "Papenallee" werd genoemd.

18

Basisschool

Baron A. van Dedemschool

Op het Maatpad na de oude onderwijzerswoning, vindt u de ingang van de Baron A. van Dedemschool. Deze school bestaat al meer dan 100 jaar. Na vele jaren voorbereiding kwam hier in 1907 de eerste protestants christelijke school in de gemeente Dalfsen.

De Baron van Dedem had hiervoor een stuk grond beschikbaar gesteld. In 1974 is de oude school afgebroken en is de huidige school gebouwd. De school is geopend door de kleinzoon van de stichter en wordt sindsdien de Baron A. van Dedemschool genoemd.

Na de eeuwwisseling is dankzij de ouders een verbouwing gerealiseerd en werd een vierde lokaal in gebruik genomen. Ondanks de daling van het aantal leerlingen, heeft de school nog steeds voldoende leerlingen, dankzij het Daltonconcept.

19

Kruising waterwegen

Aquaduct Emmertochtsloot

Een ongelijkvloerse kruising van waterwegen aan de Zwarteweg: de oude Emmertochtsloot kruist hier de natuurtak van de Emmertochtsloot.

Aan het einde van de Emmerweg splitst de Emmertochtsloot zich op in 2 takken met ieder een eigen niveau: de oude Emmertochtsloot en de natuurtak ervan. De oude Emmertochtsloot voert water met mestrestanten af.

De natuurtak Emmertochtsloot heeft een hoger peil om verdroging van de landgoederen tegen te gaan. De natuurtak komt niet meer in contact met de afvoertak en loopt via Huis Den Berg, den Aalshorst, de Hoonhorst, de Berkenhorst, de Mataram en via de Horte naar Berkum.

Berkenhorst

Het ijzeren gordijn

In 1957 was het landgoed De Hoonhorst in het bezit van de weduwe van A.C.A baron van Dedem. Na haar overlijden in 1963 kregen haar dochters Constance en Yvonne een deel van het landgoed. De relatie tussen de beide zussen was slecht.

Zij plaatsten een afrastering en deelden daarmee het landgoed in tweeën. Yvonne kreeg deze, de oorspronkelijke, poort aan de Zwarteweg als uitgang. Constance, die het huis bewoonde, kreeg de uitgang aan de Kerkstraat. In Hoonhorst werd de afrastering het ijzeren gordijn genoemd.

Dammans Es en Kerkstraat 4/6

Dammans Es

De straat Dammans Es ligt op het grondgebied, de es van de oorspronkelijke eeuwenoude boerderij van Damman aan de Koelmansstraat. Deze boerderij is in 1972 afgebroken. Kerkstraat 4, oorspronkelijk Zwarteweg, was de eerste woning op de Dammans Es, gebouwd rond 1930.

Kerkstraat 4, 6 en 6a

In de werkplaats van Kerkstraat 4 was vroeger klompenmakerij Veltien gevestigd. De dubbele woning Kerkstraat 6 en 6a is in 1988 in de plaats gekomen van de werkplaats van bouwbedrijf Johan Kroes. De woning hiervan is nog wel aanwezig op de hoek met de Koelmansstraat, ook gebouwd rond 1930.

Kappers

Van Klapmuts naar Kappers

Albert Fakkert, eigenaar van tapperij “de Klapmuts”, destijds ongeveer op Kerkstraat 8-10, kocht rond 1860 grond van de pastoor. Hij mocht de tapperij in de te bouwen boerderij aan de overkant voortzetten. Hij verplaatste ook de grutterij daar naar toe. De bakkerij bleef in het oude pand.

Het café van Albert Fakkert is in 1891 overgegaan naar een dochter, getrouwd met Johannes Dekker. Zij lieten hun naam wijzigen in Kappers. En die naam is gebleven en al meer dan 150 jaar een begrip in Hoonhorst. Het boerderij gedeelte werd in 1968 omgebouwd tot feestzaal, met dans- en discoavonden.

De winkel van Kappers was vroeger de grutterij. De kruidenierswaren werden aan

huis bezorgd. Het betalen van de geleverde goederen gebeurde meestal na de kerkdiensten met een borrel voor de mannen in het café en koffie voor de vrouwen in de koffiekamer.

Vanaf 1990 tot 2022 waren Jean en Karin Huitink, de vijfde generatie van de Kappers familie, de eigenaren. Nadat zij Kappers te koop hadden aangeboden is eind 2021 met steun van een groot aantal inwoners een dorpscoöperatie opgericht. Deze heeft vervolgens gebouwen en terrein in eigendom genomen.

Kappers heeft zo nog steeds een belangrijke functie voor het verenigingsleven van het dorp: het biedt onderdak aan een deel van het Hoonhorster Kulturhus waarin o.a. het Anjerpunt met haar noaberbieb, servicepunt van de openbare bibliotheek en toeristisch informatiepunt.

